

- Εφημερίδα των Συντακτών - <http://www.efsyn.gr> -

Η αθέατη όψη του γερμανικού οικονομικού θαύματος

11/11/13 ΚΟΣΜΟΣ

[1] [2] Πάνω από μια ολόκληρη Ελλάδα, περισσότεροι από 12 εκατομμύρια Γερμανοί που πέρασαν το κατώφλι της φτώχειας, ήταν η ανθρωποθυσία του γερμανικού οικονομικού θαύματος, με βασικά μέσα επίτευξης την απορρύθμιση κοινωνικής προστασίας και εργασιακών σχέσεων. Μήπως μας θυμίζει κάτι;... Την αθέατη πλευρά της ηγεμονικής δύναμης στην Ευρώπη μάς εκθέτει ο διαπρεπής καθηγητής Κοινωνιολογίας Φραντς Σούλτχαϊς, μέλος του Ελβετικού Συμβουλίου Επιστημών

και Τεχνολογίας και πρόεδρος του Ιδρύματος «Πιερ Μπουρντιέ» στο Πανεπιστήμιο του Σαν Γκάλεν, με αφορμή την ομιλία του στην παρουσίαση του βιβλίου του καθηγητή Νίκου Παναγιωτόπουλου «Η βία της ανεργίας» (εκδόσεις Αλεξάνδρεια, αύριο στον Ιανό στις 8.30 μ.μ.). Για τον συνομιλητή μας είναι σημαντική η γνώση σχετικά με τις ολέθριες μορφές κοινωνικής εξαθλίωσης που έχει επιφέρει η νεοφιλελεύθερη πολιτική στο εσωτερικό της Γερμανίας ώστε τα θύματα όχι απλώς να συμπαράταχθούν, αλλά να αποφύγουν «τις παγίδες λαϊκιστικών στερεοτύπων του είδους «οι Γερμανοί καταπιέζουν...», θυμίζοντας ότι «πολλοί Γερμανοί καταπιέζονται κι αυτοί στη χώρα τους»...

Το νέο καθεστώς περιορισμένης κοινωνικής προστασίας απέναντι στην ανεργία οδήγησε ένα ολοένα μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού να βρίσκεται εκτεθειμένο σε μια ζωή στο όριο σχεδόν της φτώχειας, «ως εργαζόμενοι φτωχοί»

Η Γερμανία είναι μια πλούσια χώρα αλλά οι κάτοικοί της ωφελούνται πολύ άνισα. Το 15% του πληθυσμού είχε εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας το 2011 ενώ 3 εκατ. Γερμανοί εργάζονται για μισθούς φτώχειας μικρότερους από 6 ευρώ την ώρα

Της Ιωάννας Σωτήρχου, Μετάφραση: Γιώργος Καράμπελας

[3] ● Πόσο αναίμακτη ήταν για τη γερμανική οικονομία η επίτευξη του ηγετικού οικονομικού ρόλου της;

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000, η οικονομική κρίση που γνώριζε ολόκληρος ο κόσμος με τη μορφή της χρόνιας μαζικής ανεργίας έπληττε και τη Γερμανία, αλλά το 2003, υπό σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση με καγκελάριο τον Γκ. Σρέντερ, η χώρα φάνηκε να μπαίνει σε μια νέα οικονομική και κοινωνική εποχή, με σημαία ένα πρόγραμμα ανόρθωσης (Ατζέντα 2010)...

που αναπροσδιόριζε τους κανόνες του παιχνιδιού για το κράτος πρόνοιας, αποβλέποντας σε έναν εκσυγχρονισμό της αγοράς εργασίας, εισάγοντας ευέλικτες θέσεις εργασίας, σε βάρος εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων που προστάτευαν την εγγυημένη θέση του εργαζομένου...

Ενα άλλο σημείο-κλειδί αφορούσε τη μεταρρύθμιση του συστήματος του ταμείου ανεργίας και της κοινωνικής πρόνοιας συγχρόνως, (...), με στόχο να καταστήσει υπόλογους και να «ενεργοποιήσει» τους δικαιούχους επιδομάτων πρόνοιας σύμφωνα με την κλασική φιλελεύθερη φιλοσοφία «βοηθούμε τους ανθρώπους να βοηθήσουν τον εαυτό τους». Το νέο αυτό καθεστώς περιορισμένης κοινωνικής προστασίας απέναντι στον κίνδυνο της ανεργίας (...) οδήγησε ολοένα μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού να βρίσκεται εκτεθειμένο σε μια ζωή στο όριο σχεδόν της φτώχειας, ως «εργαζόμενοι φτωχοί»...

Ασφαλώς, οι αναντίρρητες επιδόσεις της γερμανικής βιομηχανίας δεν εξηγούνται μόνον από αυτή τη λογική απορρύθμισης της αγοράς εργασίας... Ωστόσο, η λογική αυτή συνέβαλε σημαντικά σε μια πολιτική λιτότητας που εφαρμόστηκε παράλληλα, κάνοντας τη Γερμανία της Ανγκελα Μέρκελ τον καλό μαθητή της Ε.Ε., που επικρίνει κουνώντας το δάχτυλο την κακή δημοσιονομική διαχείριση των άλλων κυβερνήσεων, ιδίως της Νότιας Ευρώπης.

• Ποιες ήταν οι κοινωνικές συνέπειες; Εχουν όλοι οι Γερμανοί μερίδιο από αυτό το οικονομικό θαύμα;

Η γερμανική οικονομία ανθεί στον ρυθμό της κρίσης που παγιάζεται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αν η Γερμανία είναι αναμφίβολα μια πλούσια χώρα, οι κάτοικοί της, απεναντίας, ωφελούνται πάρα πολύ άμεσα από τα ελέη της.

Τα στατιστικά στοιχεία το δείχνουν καθαρά: το 15% του γερμανικού πληθυσμού είχε εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας το 2011, μια κατάσταση που πλήττει ένα στα έξι παιδιά, ενώ το ποσοστό μονογονεϊκών οικογενειών στα φτωχά νοικοκυριά ανέρχεται στο 33%.

Πάνω από 3 εκατομμύρια Γερμανοί εργάζονται για μισθούς φτώχειας, μικρότερους από 6 ευρώ την ώρα, δεδομένου ότι δεν υπάρχει εγγυημένος βασικός μισθός. Την υλική επισφάλεια, που πλήττει κοινωνικές κατηγορίες αλώβητες μέχρι πρότινος, συνοδεύουν κι άλλες μορφές κοινωνικών δεινών, όπως οι επιπτώσεις στιγματισμού που έχει η λογική του workfare («εργασία αντί πρόνοιας»), καθώς κάνει τα άτομα που πλήττονται από την ανεργία να δέχονται οποιαδήποτε εργασία με οποιουδήποτε όρους. Με τη μείωση της διάρκειας του επιδόματος ανεργίας από 32 σε 12 μήνες, την απελευθέρωση της πρακτικής της προσωρινής απασχόλησης και την παγίωση των «μίνι δουλειών» («mini-jobs») που αμείβονται με 400 ευρώ το πολύ, πολλά άτομα στερούνται ολοένα περισσότερο τη δυνατότητα σταθερής επαγγελματικής κατάστασης. Στο μεταξύ, σχεδόν 5 εκατομμύρια Γερμανοί ζουν αποκλειστικά από «μίνι δουλειές» που δεν τους επιτρέπουν να βγουν από τη ζώνη της έκδηλης φτώχειας, και πολλοί από αυτούς εξαρτώνται από κρατικά επιδόματα για να τα βγάλουν πέρα όπως όποιος. Οι «μίνι δουλειές» δεν δίνουν κανένα κοινωνικό δικαίωμα και δεν προβλέπουν συντάξιμες ασφαλιστικές εισφορές, γεγονός που εμφανίζεται σαν βραδυφλεγής κοινωνική βόμβα, καθώς οι σημερινοί απασχολούμενοι σε «μίνι δουλειές» θα γίνουν αργότερα μια «τρίτη ηλικία» εξαρτώμενη από την κοινωνική πρόνοια (...). Ακόμα κι αν δουλεύει επί 35 χρόνια (το ελάχιστο διάστημα για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος) με πλήρη απασχόληση, ένα σημαντικό κομμάτι του ενεργού γερμανικού πληθυσμού δεν έχει να περιμένει παρά ένα επίπεδο σύνταξης που φλερτάρει με το όριο της φτώχειας. Αυτό θα είναι μάλλον ένα από τα κεντρικά κοινωνικά ζητήματα στη Γερμανία τα επόμενα χρόνια, που παράγεται, συνειδητά ή όχι, από μια πολιτική η οποία ευνοεί τους οικονομικούς δείκτες επιτυχίας του γερμανικού μοντέλου σε βάρος των κοινωνικών δεικτών...

• Και οι κοινωνικές ανισότητες;

Διευρύνονται ολοένα περισσότερο: το 5% του πληθυσμού κατέχει πάνω από το 50% του παγκόσμιου πλούτου, ενώ το 50% των λιγότερο πλούσιων μόλις το 2%! Το ίδιο ισχύει και στην εκπαίδευση, όπου διαπιστώνεται εδώ και 10 χρόνια μια μείωση της συμμετοχής των παιδιών από λαϊκά στρώματα στην ανώτατη εκπαίδευση.

Για την κυβέρνηση της Μέρκελ, η κανονικοποίηση της επισφαλούς εργασίας έχει κι ένα ακόμα πλεονέκτημα: τα 5 εκατομμύρια των Γερμανών που αφορά δεν εμφανίζονται πια στους δείκτες ανεργίας, και αυτό συμβάλλει στην περαιτέρω ενίσχυση της εικόνας μιας Γερμανίας που αποτελεί πρότυπο για όλη την Ευρώπη! Η πολιτική λιτότητας που διακήρυξε ο Σρέντερ και χειροκρότησε η Μέρκελ εκδηλώνεται ταυτόχρονα με μια δραστική μείωση των δημόσιων δαπανών. Η απασχόληση στον δημόσιο τομέα μειώθηκε κατά 6,8% την περίοδο 2000-2006 μόνο, ενώ η Γερμανία επενδύει μόλις το 7,8% του ΑΕΠ της στην απασχόληση στο Δημόσιο, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη.

Η νεοφιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας κατάφερε, βέβαια, να μειώσει τις δημόσιες δαπάνες όπως και τις υποχρεωτικές κρατήσεις σε σημαντικό βαθμό, και συνέβαλε, με τον πολύ ιδιαίτερο και αμφιλεγόμενο τρόπο της, στη μείωση του ποσοστού της ανεργίας, όλα αυτά όμως περιστέλλοντας την προστασία από τον κίνδυνο της ανεργίας και υποχρεώνοντας έτσι τα πληττόμενα άτομα να δέχονται επισφαλείς, ανειδίκευτες και υποαμειβόμενες θέσεις εργασίας. Αυτή η υποχώρηση του κοινωνικού κράτους και των παραδοσιακών καθηκόντων και αρμοδιοτήτων του, καθώς και η εξασθένηση της ίδιας της ιδέας της πρόνοιας ως κοινωνικής αλληλεγγύης συνιστούν μια ριζική ρήξη με τη γερμανική παράδοση κοινωνικής προστασίας που ήταν πρότυπο για όλο τον πλανήτη, αφού οι πρώτες μορφές κοινωνικής ασφάλισης γεννήθηκαν στη Γερμανία τη δεκαετία του 1890 και τις μιμήθηκαν έκτοτε όλες οι χώρες του κόσμου.

• **Ενα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Κίνημα θα μπορούσε να ήταν η απάντηση για το ξεπέρασμα της κρίσης;**

Είμαι αρκετά απαισιόδοξος... Βλέπουμε ότι η γερμανική οικονομική επιτυχία κάνει την πολιτική της Μέρκελ παράδειγμα προς μίμηση παντού στην Ευρώπη, έναν best way φαινομενικά χωρίς εναλλακτική. Το κοινωνικό κόστος που τη συνοδεύει είναι τεράστιο και φαίνεται ότι θα αυξηθεί ακόμα πολύ τα επόμενα χρόνια, κυρίως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης.(...) Η κοινωνική Ευρώπη παραμένει ουτοπία, και για να πραγματωθεί θα έπρεπε να μπορούμε να βασιστούμε σε ένα ευρωπαϊκό κοινωνικό κίνημα ενωμένο και ισχυρό, ίχνη του οποίου δεν βλέπουμε προς το παρόν. Παραδόξως ή όχι, η σημερινή οικονομική κρίση μοιάζει μάλλον να έχει παραλύσει μια τέτοια διαδικασία υπερεθνικής συμπαράταξης, καθώς η επισφάλεια και η κοινωνική εξαθλίωση δεν συνδυάζονται με τη μακρόπνοη πολιτική στράτευση. Όταν παλεύεις για να επιβιώσεις μέρα με τη μέρα, δεν σου μένει και πολλή ενέργεια για να κάνεις σχέδια για το μέλλον. Διαίρει και βασίλευε: αυτή μοιάζει να είναι η δυναμική που επικρατεί σήμερα στην Ευρώπη. Αρκούν σε κάθε χώρα τα δικά της βάσανα, και γιατί να μας νοιάζουν τα προβλήματα των γειτόνων μας όταν με το ζόρι τα βγάζουμε πέρα με τα δικά μας;...

Σύνδεσμος άρθρου : <http://www.efsyn.gr/?p=147076>

